

PARİS'TE BİR TÜRK (1876)

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Nasuh Efendi 28-30 yaşlarında olan gazeteci Nasuh, Ahmet Mithat'ın yansıması-sözcüsü konumundadır. Erken yaşta annesini kaybeden Nasuh'un babası tek çocuğu olması gerekçesiyle eğitimine büyük önem verir. Küçük yaştan itibaren babasının çeşitli arkadaşlarından dil dersleri alır. 13 yaşında babasını kaybedince daha evvel dersler aldığı, babasının da çok yakın dostu olan Doktor Hell'in himayesine alınır. 20 yaşına geldiğinde Nasuh'un ikinci babası olarak gördüğü Hell de vefat edince ikinci ailesi olarak gördüğü anne ve kardeşlerinden de ayrılmış olur. Zira aile yurt dışına taşınmaya karar verir. İstanbul'da çeşitli işlerde çalışarak hayatını kazanmaya çalışan Nasuh, yazı işlerinde hayli başarılı olduğu için Paris'i tanıtmak üzerine gazete tarafından Avrupa'ya gönderilir. Paris'te de matbaa ve telif işleriyle ilgilenir bu işler karşılığında para kazanır. Gemi de yakın arkadaşlık kurduğu Gardiyanski, Cartrisse ve Catherine ile Paris'te de görüşmeye devam eder. Onlarla birlikte cemiyetlere katılır. Hoş sohbet, bilgili, terbiyeli, kibar oluşu kısa sürede yeni arkadaşlıklar kurmasını sağlar, kendisini tanıyanlar tarafından çok sevilir. Mütevazı olmasının yanında kadınlara meyiletmeyen iffetli tavrıyla da herkesin aklında kalmayı başarır. Osmanlı olan bir Türk'ün Avrupa'da girdiği tüm cemiyetlerde edebiyattan sanata her konuda bilgi sahibi olması insanları hayrete düşürür. Her fırsatta kendi dinini ve kültürünü savunarak mantıklı açıklamalarda bulunur. Çevresindeki insanlara yardım etmekten ve evlenmeye teşvik etmekten büyük haz alır. Lakin en son yaptığı iyilikte Poliny'nin ve Simon'un intihar etmeleri Nasuh'u derinden üzer ve o sırada onu ayakta tutan Virginie ile evliliğe karar vererek İstanbul'a döner.

Zekâ Bey En fazla 25 yaşlarında çok şık ve alafrağa olmasıyla dikkat çeken bir Türk gencini temsil eden Zekâ Bey, karakter olarak Nasuh'un zıttıdır. İstanbul'da yaşayabileceği her şeyi yaşadığı için bir de Avrupa eğlencelerini tatmak ister. Gemide tanıştığı Madame De Trouville ile ilişki yaşamak ister lakin reddedilir. Nerede nasıl konuşması ve davranması gerektiğini pek bilmez. Aynı dönemde Paris'e gittikleri ve yolculukta tanışık oldukları için sürekli Nasuh ile kıyaslanır. Nasuh'u kıskanır ve gittiği her yerde Nasuh hakkında olumsuz yorumlarda bulunur. Onu gericilikle suçlar. Paris'te bir hanımın gönlünü kazanmak için esnafa borçlanır, bu borç haberleri Paris gazetelerinde yayınlanır. Yine bir cemiyette tanıştığı hanıma kendini beğendirmek için önceden planlanan düelloya katılır ve kulağının yarısını kaybeder. Bu olaydan sonra refiki Remzi Bey ile İstanbul'a dönmek durumunda kalır. İstanbul'da Avrupa'dan gelen gemilere yanaşarak gözüne kestirdiği hanımlarla arkadaşlık kurmak ister burada da çapkınlıklarına devam eden Zekâ Bey son olarak Nasuh'un zorlu hanımına yakalanarak ondan da tokat yer.

Gardiyanski İstanbul'dan Paris'e giden vapurda yolculuk sırasında ortaya çıkan Gardiyanski, 40'lı yaşlarında oldukça zengin Leh asıllı bir asilzadedir. Ailesini Rusya ile yapılan savaşta kaybetmiştir. Lehistan ile Rusya savaşına katılır. Ruslar tarafından esir alınır. Bir yolunu bularak esaretten kurtulur. Türlü maceralar yaşayarak İstanbul'a gider. Açık sözlü, samimi, itaatkâr ve dürüst biri olmasıyla Nasuh ile dost olmayı başarır. Edebiyat ve politika ile ilgilidir. Gemide tanıştığı Cartrisse ye ilgisi olup kendisine açılmadığı için dostu Nasuh sayesinde evlenir.

Cartrisse Nasuh'un vapur yolculuğunda tanıtılan Cartrisse, 30'lu yaşlarında göstermesine rağmen 40'lı yaşlarında olan güzel sayılabilecek derecede gösterişli bir kadındır. Onunla birlikte seyahat eden Catherine'i kendi evladı gibi sever. Edebiyata ilgisi olup okumayı ve tiyatroyu çok sever. Her ne kadar Nasuh' a hayran olsa da karşılık bulamadığı için Gardiyanski ile evlenip mutlu olur.

Madame Mapercine / De La Chaisne Lyon'dan Paris'e giderken tren yolculuğunda Madame De La Chaisne ortaya çıkar. Trende ufak bir kaza yaşanır ve bu kaza esnasında da Nasuh ve Gardiyanski olmasa kanlar içinde kalacak olan Madame Mapercine, minnet duyduğu bu iki kişiye adresini dahi vererek teşekkür eder. Evlerine ilk teşriflerinde de bu iki beyi evinde her Salı akşamı yapılan cemiyet eğlencesine davet eder. Güzelliği neticesinde bir bahçıvanla olan evliliğini zengin bir adamın arzusu üzerine bitirince adeta metres gibi değil de baba-kızmış gibi bir ilişki yaşarlar. Böylece çevrenin dikkatini çekmeyeceklerini düşünürler. Lakin kısa bir süre sonra zengin adam ölünce Chaisne üzerine yüklü bir servet kalır. Pek bilinmemek amacıyla da zaman zaman ismini değiştirerek kullanan Chaisne, Paris'in tüm eğlence yaşamını bilir hatta bazen kılık değiştirerek de bu eğlencelere katıldığı olur. Kendisini çok seven bahçıvan eşini kaba ve fakir bulduğu için türlü ısrarlarına rağmen geri dönmez.

Tanıdıkça Nasuh'a olan ilgisi artar hatta onu Gernold'tan da kıskandığı için birliktelik teklifinde bulunur fakat esasında evli olması gerekçesiyle karşılık göremez fakat arkadaşlıkları devam eder. Nasuh onun hala bahçıvan ile evli olduğunu düşünerek yardımcı olmak ister ve bahçıvanı onun istediği bir beye dönüştürterek karşısına çıkarır. Böylece ilk eşi Alexandre ile yeniden birlikte olurlar.

Catherine Evlilik dışı olarak dünyaya gelen Catherine, genç ve güzel bir kızdır. Oldukça kibirli ve gururludur. Anne ve babasını tanımamaktadır. Annesi Madame De Trouville isminde başından türlü maceralar geçmiş çapkın bir kadındır. Madame De Trouville zengin bir adamla evli iken kocasını Mister Habbes adında biriyle aldattığı için kocası tarafından terk edilir. Mecburen annesi Catherine doğduğunda onu yetimhaneye bırakır. Kendisine de yüklü bir miktarda para bırakır. Cartrisse sayesinde Nasuh ile tanışan Catherine'nin hayatı açığa çıkar. Nasuh'a karşı ilk başlarda Müslüman ve Türk olması nedeniyle ön yargılı davranır. Nasuh Asilzade Grisette oyununu Catherine ve Paul hikâyesinden etkilenerek yazar. Nasuh, Madame De Trouville'i İstanbul'dan tanımaktadır. Nasuh'un planıyla Madame De Trouville Catherine'nin annesi olduğunu itiraf ettirir. Catherine annesini ve annesinin geçmişini öğrenir. Bu olay Catherine'nin kibrini azaltır ve sevdiği genç Paul ile evlenmesine ön ayak olur

Madame De Trouville Avrupa asilzadelerinden olan Trouville, 40'lı yaşlarında kilolu, esmer, başından bir sürü macera geçmiş Parisli bir kadındır. Bir dönem İstanbul' da yaşamış olduğu için Nasuh ile tanışıklığı vardır. Gemide Zekâ Bey ile yakınlaşırlar. Catherine'nin annesi olmasına rağmen bu gerçeği söylemek istemez.

Alexandre Uzun boylu, siyah sakal ve bıyığa sahip, yüz ve endam olarak gayet dikkat çekicidir. Lyon da kilise de bahçıvanlık yapar. Kaba ve fakir bir adam olup Nasuh ve Madame De Trouville'nin yardımlarıyla kibar ve görgülü bir beye dönüşür. Aslında karısı olan ve sonradan zenginleştiği için kendisini terk eden De La Chaisne'nin gönlünü Nasuh'un yardımlarıyla kazanır ve tekrar birlikte olurlar.

Poliny Nasuh'un Paris'te yaşayan komşularının kızıdır. Genç, güzel, zeki bir kızdır. Nasuh tarafından cemiyetlere katılması yeni arkadaşlıklar kurması sağlar. Gittiği bu cemiyetlerden birinde Simon Angot isimli bir genç tarafından beğenilir kısa sürede ikisi arkadaş olur. Simon Angot'un amacı Poliny ile evlenmektir. Ancak Poliny, Simon Angot'a kendisinin Nasuh'u sevdiğini mektupla bildirerek intihar eder.

Simon Angot Genç bir ressam olup Poliny sever ve onunla evlenmek ister. Bu konuda ki en büyük yardımcısı Nasuh'tur. Poliny'nin intiharının ardından kendisi de Nasuh'a mektup yazarak intihar eder.

Garnold Aslen Alman olan Garnold, 30'lu yaşlarında beyaz tenli güzel bir kadındır. Kocası tarafından terk edildiği için Nasuh Efendi onunla görüşmekten sakınca duymaz. Poliny'nin teyzesi olarak da bilinen Garnold, sıcakkanlı, sevimli bir kadındır.

Mister James İngiliz ressam olarak öne çıkan James, abartılı sever resimlerinde de fazlasıyla kullanır.

Hemşire Anne De La Chaisse'nin arkadaşıdır, zengin bir hanımken sevdiği adam tarafından dolandırılarak parasız kalır. Dolayısıyla tek çaresi olarak gördüğü Anne de kilise ye sığınarak rahibe olmak durumunda kalır. Nasuh'un planladığı bir oyunla aslında rahibe olmak istemediği ancak parası kalmadığı için kiliseye sığındığı ortaya çıkarılır. Alexandre ile kısa süreli ilişkisi olur. Nasuh kumarda kazandığı yüklü bir miktar parayı Alexandre aracılığı ile Anne ye bırakır.

Virgine Anne ve babasını trajik bir şekilde kaybetmiş iki küçük kardeşle tek başına kalmış genç ve güzel bir kızdır. İnançlı bir Hristiyan'dır. Geçimini sağlamak için garson olarak çalışır, hesap tutar. Poliny ve Simon Angot'un intiharına çok üzülen bunun için kendini suçlayan Nasuh bir gece Virgine'ye gider. Nasuh'un intihar vakalarına böylesine derinden üzüлp hasta olmasını kendine yediremeyen Virgine, ona teselli vermeyi başarır. Nasuh'a olan sevgisini anlatır. Bunu öğrenen Nasuh, Virgine'nin Müslüman olmasını ister. Virgine, Nasuh'un müslüman olma teklifini kabul eder. Nasuh, Virgine'nin iki kardeşine yüklü bir miktar para ayırarak onları yetimhaneye bırakır. Virgine, Nasuh'la birlikte İstanbul'a gider.

Remzi Bey Zekâ Bey'in arkadaşıdır. Mirasyedi tiplerle gezen Remzi Bey, Angeline'den de yüz bulamaz. Sırf Paris'e gitmiş olmak için giden Remzi'nin Fransızcası dahi hayli kötüdür.

ÖYKÜ

Esna-yı Rahta. Bölüm Fransa'da üçüncü Napolyon Döneminin yaşandığı bilgisiyle başlarken başkarakter Nasuh Efendi'nin İstanbul'dan Paris'e seyahati anlatılır. Yalnız bu seyahatin ikinci mevkiden yapılması da dikkat çekmektedir. Birinci mevkideki yer alan yatakların, kütüphane ve piyano gibi yolcuların iyi zaman geçirmesini sağlayacak şeylerin ikinci mevkide yer verilmediği bilgisi verilir. Nasuh Efendi'nin bu seyahatte ki amacı Fransa'da gördüklerini kaleme almaktır. Dolayısıyla gemide gördüğü tüm kişilere ve isimlere önem vererek ayrıntılı şekilde okuyucuya aktarır. Yolculuk sırasında sıkılan ikinci mevki yolcular birer ikişer birinci mevkiye çıkarlar ki burada tiyatrodan kitaplara pek çok konu hakkında konuşulur. Birinci mevkiye çıkanlar arasına Nasuh Efendi de eklenir ve Madame de Trouville, Zekâ Bey ve Gardiyanski'nin sohbetine eşlik eder. Bu esnada İstanbul'u gezip Paris'e dönmekte olan Cartrisse isminde bir kadınla tanışır. Cartrisse, Nasuh'un bilgili ve hoş sohbet olduğundan etkilenir yakın arkadaşı Catherine ile tanıştır. Catherine, Nasuh'un Müslüman ve Türk olmasından dolayı ona ön yargılı yaklaşır. Lakin gösterdiği edebiyat bilgisi ve Fransızca ile onların nazarında yeri değişir ve daha fazla önemsenir. Biraz gezindikten sonra kamarasına dönen Nasuh, resim yapan James ve Autrans ile bir araya gelir ve resimler hakkında konuşurlar. Ertesi günler birbiri ile denk gelen arkadaşlar gemideki yolculuğun gidişatı ile ilgili birbirlerine soru sorarlar. İnsanları sınıf sınıf ayırmak suretiyle değer veren Cartrisse'in Nasuh'a olan ilgisi Catherine için dalga konusu olur. Nasuh Efendi, batılıların merak ettiği doğulu kişi olarak sohbetlerin ilgi odağı olur. Doğulu olmasından sebep Catherine'in bir türlü ısınamadığı Nasuh Efendi ile sohbetleri pek yolunda gitmez. Cartrisse ise tam tersine pek hoşlandığı için Paris'e kadar Nasuh ile yolculuk etmek ister. Fakat ilk olarak Marsilya'ya gelmiş bulduklarından gidemeyeceğini ve on gün kadar Fransa'da kalması icap ettiğini açıklayarak yoluna devam eder. Gardiyanski, Nasuh Efendi gibi birinin refakatinin lezzetinden mahrum kalmak istemediği için yolculuğa eşlik etmeye devam eder.

Paris'te Bir Kış. Soğuk kış mevsimi başladığından Nasuh, Paris'e kadar olan yolculuğuna karayolu ile devam eder. Yolu üzerinde ki şehirleri gezerek Paris'e iki ay gibi uzunca bir süre sonunda ulaşır. Bölgedeki ulaşım araçlarından, faytonlardan, nehir vapurları ve taksi gibi ulaşım araçlarından ve onların nasıl kullanıldığından bahsedilir. Burada da Gardiyanski ile ayrılmaz beraber kalırlar. Gazeteye yazı göndermek maksatlı geldiği Paris'te kalacağı sokaktan kalacağı üç katlı apartman binasına kadar odaları dâhil ayrıntısı ile verir. Apartmanda yaşayan Monsieur Hyrienne hanesiyle kısa sürede aile dostu olur. Onlar tarafından çok sevilip saygı duyulan Nasuh Efendi, kızları Poliny ile arkadaşlık kurar. Hatta Poliny'nin teyzesi olan Garnold ile ilişkisi olur. Paris'te bulunma amacını unutmuyarak gezilmesi, görülmesi gereken yerleri titizlikle inceleyerek bunlar hakkında kâğıtlarına not alır. İstanbul'a düzenli aralıklarla yazılar gönderir, bu yazılar hayli beğenilir. Gemide yolculuk yaptığı Cartrisse ve Catherine ile görüşmeye devam eder. Yeni arkadaşlıklar kurarak farklı cemiyetlere katılır. Girdiği cemiyetlerde Türk oluşu ve başına fes takışı Avrupalıların dikkatini çeker. Nasuh ile Gardiyanski Lyon'dan Paris'e giderlerken trende Madame De La Chaisney'le tanışır. Madame De La Chaisne kendisini Madame Maperceine olarak tanıtır. Nasuh Efendi'nin bilgili sohbetlerinden pek hoşlandığı için ona Paris'te ikamet ettiği yerin adresini verir. Nasuh ile kısa sürede dost olan Chaisne, evinde verdiği davetlere Nasuh'u da çağırır. Nasuh'un Paris aşkını artıran büyük Paris kütüphanesinde ansiklopediler arasında zaman geçirmek hoşuna gider. Nasuh kendi halinde bir kız olan Poliny'nin zekâsına ve iffetine pek güvendiğinden cemiyetlere katılmasını, yeni arkadaşlıklar kurmasını sağlar. Hatta onunla görüşmek isteyen Simon ile iletişime girerek bir Tiyatro gecesinde tanışmalarını sağlar. Bu ilişkiyi evlilik derecesine getirerek Poliny'e yardımcı olmak ister. Kızcağız her ne kadar başta kabul etse de devamında Nasuh'u gördükçe mutlu olamaz.

Mevsim-i Bahar. Paris'te yaşanan bahar mevsiminin İstanbul'daki ile kıyası edilerek bölüme başlanır. Nasuh, gezmeye çıktığı bir gün gemide tanıştığı İngiliz ressam Mister James ile tesadüfen karşılaşır, ona yolculuk ettikleri diğer kişiler ile görüşüp görüşmediğini sorunca Zekâ Bey'in metresi olan Madame De Trouville ile görüştüğünü söyleyerek adresini verir. James pek kadından hoşlanmadığını hatta kendisine musallat olduğunu da belirterek Nasuh'u Madame De Trouville'nin konağına götürür. Nasuh, Madame De Trouville'yi konuşturarak Catherine'nin annesi olduğunu itiraf ettirir. Bu itiraf Catherine'nin kibir ve gururunun kırılmasını sağlar ve onu seven Paul isminde bir gençle evlenebilmesine yardımcı olur. Paris'te son dönemde herkesin ilgisini çeken "Asilzade Grisette Oyunu" sergilenir. Aslında bu oyunu yazan Nasuh'tur. Catherine, Paul ve kendisinin sohbetlerinden kesitler anlatır. İki yakın arkadaşı olan ama birbirlerine açılmayan Gardiyanski ile Cartrisse'nin aralarını yapar. Gardiyanski ile Cartrisse kısa sürede evlenirler. Madame De La Chaisne, Nasuh'u hemşire Anne isminde bir rahibe ile tanıştır. İslam ve Hristiyan mevzuları tartışılırken Nasuh'un verdiği mantıklı cevaplarla Anne'yi düşüncelerinde mağlup eder. Nasuh, Annenin aslında parasız kaldığı için kiliseye sığındığını hayatında bir erkek olursa kiliseden ayrılacağını öğrenir bunun üzerine bir plan yapar. Aşık Mister gibi mektuplarla Anne kiliseden çekilerek normal hayata ayak uydurmaya çalışır.

Mevsim-i Sayf. Bahçelerin parıl parıl parıldamaya başlamasıyla yaz mevsiminin geldiğini açıklayan bölümde Paris akşamlarında yaz kış açık olan balo ve eğlence yerlerinin hayli ucuz fiyatlarla zengin takımına açık olduğu aktarılır. Paris'te bulunan otellerin ve ulaşımın uygunluğu kadar lokantaların da herkes için ulaşılabilir olduğu görülür. Hatta sürekli yemek yemek için geldiği Kardeşler Lokantasında yer bulamayınca kendisini taniyan 6 kadın 9 erkek cemiyetinden bir genç, Nasuh'u kendilerine eşlik etmesi için yanlarına çağırır. Gençlerle eğlenceye gitmeyi kabul eden Nasuh, Mabille bahçesinde raks ederken kolları arasında Madame De la Chaisne'ye yani öğrenciler arasındaki adıyla Christine'e denk gelir. Chaisne her ne kadar Nasuh'a tutkun ise de karşılık göremediği ve de evliliğe tahammül edemez bir kadın olduğu için kontrolsüz olarak nitelendirilir. Madame De Trouville'nin de yardımlarıyla Alexandre adındaki fakir sayılacak derecede bir köylü kısa sürede kibar bir beye dönüşür. Alexandre, Nasuh'a Paris'te hiç görmediği alemleri de göstermek ister. Paris hayatına kolay adapte olan Nasuh, gittiği eğlence akşamlarında ne kadar istemese de sarhoşluk derecesinde olur ve baygınlık derecesinde kendini attığı yatakta sabaha karşı Madame De la Chaisne'den zor sıyrılır. Dostluğunu istediği Madame De La Chaisne ile birlikte Hemşire Anne ve Alexandre'yi ziyarete giderler. Alexandre, Madame De La Chaisne'den etkilenir ikisi birlikte olurlar bunu öğrenen Hemşire Anne öfkelenir. Alexandre orada her şeyi itiraf eder. Esasında Madame De La Chaisne ilk eşidir ancak zengin olduktan sonra kendisini terk etmiş, bahçıvanlık yapması bir yana kaba saba bir adam olduğu için kendisini küçük görmüştür. Şimdi tanıştığı kibar, zengin ve yakışıklı adamın ilk eşi olduğunu öğrenince bir hayli şaşırarak yeniden bir arada olmak üzere birbirlerinden özür dilerler.

Avdet. Bir akşam Simon Angot, Nasuh Efendi'nin ikametine gelerek Poliny ile yaşadığı bedbahtlığı anlatır. Zira zevcesinin Nasuh'u sevdiğini bir intihar mektubu ile öğrenen Simon, bir intihar mektubu da kendisi yazarak intihar eder. Bu durumlar gazetelerde farklı farklı basılsa da işin açığa vurulmayan özü Paris'te yaşanan aşk ve namus meselesidir. Nasuh olayların ardından tahkikat yapmak üzere hanelerine gider aileleri ile görüşür. O geceyi orda geçirip Poliny'nin kız kardeşinin gördüğü rüyadan da etkilenince yaşanan intihar meselelerinde kendisini suçlayarak hasta hisseder. Sürekli girdiği lokantada sadıkane hizmetlerinden ötürü ilgisini çeken garson Virginie, Nasuh'un suçlu hissetmemesi için konuşmalar yapar onu olumsuz düşüncelerden vazgeçirir. Virginie, Nasuh'a olan sevgisini ve ona duyduğu saygıyı dile getirir. Nasuh'un da muhabbeti ona karşı bol olduğu için ve dini müsaade ettiği gerekçesiyle Virginie'nin dinini tanımasını ve Müslüman olmasını ister. Virginie kelime-i şahadet getirerek Müslüman olur. Nasuh, Virgine'nin iki küçük kardeşi adına yüklü bir miktar para bırakarak onları yetimhaneye teslim eder. Mevsimlerden kış, Viyana'dan sonra Tuna Nehri boyunca Avusturya ve Macaristan'ı da geçerek vapur seyahati ile pek çok şehir ve kasaba gezerek İstanbul'a gelirler. Hatta İstanbul limanında Zekâ Bey'e dahi denk gelirler ki şaşılacak tesadüf olarak eşi Virgine'ye Zekâ Bey'in daha evvelinden rahatsızlık verip şamar yediği öğrenilerek hikâyeye son verilir.

TEMALAR

Batı ve Doğu Medeniyeti Eserde Avrupa'nın yaşam ve kültürel olarak Türk insanından ve memleketinden farkları ortaya çıkarılır. Doğu ve Batı arasında adeta bir köprü kurmaya çalışan Ahmet Mithat, Nasuh karakteri üzerinden Türk insanının kültür ve bilgisini gözler önüne sererken Zekâ Bey üzerinden de her türlü insanın olabileceği yönünde bilgilendirme yapar. Batılı zevk sefa yeri olarak gören Zekâ Bey gibi diğer tüm karakterler her akşam bir başka cemiyette eğlenceye katılmaktan geri kalmazlar. İlimin ve başarının sadece Batıya özgü olmadığını veren romanda Doğu ve Batı uzlaştırmacı bir bakış açısı ile bir değerine açıklanır. Özellikle vapur yolculuğu sırasında Türklerin Batılılara karşı geride olmadığı hususu Nasuh aracılığı ile aktarılır.

Kadın Eserde kadın temasına yer verilirken kadının erkeğe göre zayıf kalan yanlarına değinilerek güç için evliliğe ihtiyaç duyduğu izlenimi verilir. Birbirine denk düşen herkesi evlendirmeye çalışan Nasuh, kendisinden hoşlanan bir kadını da daha evvel evlenmiş olduğu ve kocasının hala onda gözü olması münasebetiyle reddeder. Ahlaki boyutta kadınların özgürlük terimi altında yaşadığı hayatta çocuklarını terk etmek zorunda kaldığı dağınık aile tiplerinin sonu gösterilirken ahlaki olarak Türklerin bu tarz şeylere dikkat ettiği bilgisi verilir. Ayrıca Remzi, Sena, Zekâ ve Nasuh gibi isimleri görürken seyahatlerde Türk kadınlarından isimlere yer verilmez. Henüz özgürleşmemiş kadınlardan genel olarak terbiyeli, bilgili ve kültürlü olması beklenir.

Din Medeniyet adı altında yapılan yaşam şekillerine karşı çıkan romanın temalarından bir diğeri de din olarak belirir. Hristiyanların yaşam tarzı ve Müslümanların yaşam tarzının birbirinden ayrı düşen yanlarının zaman zaman vurgulandığı romanda Paris'te dahi olsa Nasuh'un dua ettiği görülür. Arkadaşlarını kıramayıp sarhoş olduğu gece de kendisini tutarak kendisi ile yatmak isteyen Chaisne'yi reddeder. Romanın sonunda da asıl evlenmek istediği Virginie'e kelime-i şahadet getirerek dinine kabullenmeye teşvik eder.

KARAKTER ANALİZİ

Nasuh (Açık)

Karakter 28-30 yaşlarında olan gazeteci Nasuh, Ahmet Mithat'ın yansıması-sözcüsü konumundadır. Erken yaşta annesini kaybeden Nasuh'un babası tek çocuğu olması gerekçesiyle eğitimine büyük önem verir. Küçük yaştan itibaren babasının çeşitli arkadaşlarından dil dersleri alır. 13 yaşında babasını kaybedince daha evvel dersler aldığı, babasının da çok yakın dostu olan Doktor Hell'in himayesine alınır. 20 yaşına geldiğinde Nasuh'un ikinci babası olarak gördüğü Hell de vefat edince ikinci ailesi olarak gördüğü anne ve kardeşlerinden de ayrılmış olur. Zira aile yurt dışına taşınmaya karar verir. İstanbul'da çeşitli işlerde çalışarak hayatını kazanmaya çalışan Nasuh, yazı işlerinde hayli başarılı olduğu için Paris'i tanıtmak üzerine gazete tarafından Avrupa'ya gönderilir. Paris'te de matbaa ve telif işleriyle ilgilenir bu işler karşılığında para kazanır. Gemi de yakın arkadaşlık kurduğu Gardiyanski, Cartrisse ve Catherine ile Paris'te de meraklı ve ilgili kişiliği sayesinde görüşmeye devam eder. Onlarla birlikte cemiyetlere katılır. Hoş sohbet, bilgili, terbiyeli, kibar oluşu kısa sürede yeni arkadaşlıklar kurmasını sağlar, kendisini tanıyanlar tarafından çok sevilir. Mütevazı olmasının yanında kadınlara meyiletmeyen iffetli tavrıyla da herkesin aklında kalmayı başarır. Osmanlı olan bir Türk'ün Avrupa'da girdiği tüm cemiyetlerde edebiyattan sanata her konuda bilgi sahibi olması insanları hayrete düşürür. Her fırsatta kendi dinini ve kültürünü savunarak mantıklı açıklamalarda bulunur. Çevresindeki insanlara yardım etmekten ve evlenmeye teşvik etmekten büyük haz alır. Lakin en son yaptığı iyilikte Poliny'nin ve Simon'un intihar etmeleri Nasuh'u derinden üzer ve o sırada onu ayakta tutan Virginie ile evliliğe karar vererek İstanbul'a döner.

Aktiviteler Gazeteye yazılar yazmanın dışında Asilzade Grisette gibi oyunlar yazarak okuyan insanlar için bir şeyler üretmekten hoşlanır. Osmanlı güftelerinden şarkılar okur. Sürekli aynı yerlerde olmaktan keyif duyan Nasuh'un en sık gittiği mekân şüphesiz Kardeşler Lokantası olarak göze çarpar. Ezan vaktinde dua etmeyi ihmal etmeyen Nasuh'un mektup yazmak ve cemiyetlere katılmak gibi adetleri de bulunmaktadır. Pek çok dilde ve edebiyatta eserler okumak suretiyle her birisi hakkında da bilgi sahibidir.

ÖRNEK ANILAR

Bilgili. Babasının ulemadan bir zat olması ve tek çocuk olması dolayısıyla babası tarafından küçük yaştan itibaren eğitime özel önem verilir. Edebiyat, tarih, felsefe, siyaset konularında oldukça bilgilidir. "Nasuh, Farisiden, Arabiden, Türkidenden bir hayli müntehabatı kemal-i maharetle Fransızcaya tercüme ederek suret-i tercümesini Cartrisse'e beğendirdikten sonra maada Voltaire ve Corneille'i Jean Jacques ve Moliere ve Victor Hugo gibi Fransız şuarası asarından asar-ı şarkiyyeye mukabil ve mümasil ve muadil olanlarını da dermiyanla şark ve garb edebiyatının her ikisine vukufu olduğunu fiilen ve maddeten ispat eyledi".

Zeki. Nasuh'un zekâsı diğer insanlar tarafından sürekli tasdik edilir. Olaylara bakış açısı ve verdiği tepkiler çoğunlukla zekicedir. Hatta zekası hazırcevap olmasına da zemin hazırlar. Kendisine yöneltilen sorulara veya yazdığı oyunla ilgili küçümsemelere kolaylıkla yanıt verebilir: "Hayır Madam! Kanatlıydım! İki kanadım vardı. Ama şimdi onları Asilzade Grisette'in aşk ve hevesine ta'lik eyledim. Bu sebebe mebnidir ki Paul'e olan aşkı havalandıkça havalanır! ... dedi ve bu cevabı huzzar ile beraber karı kendisi dahi pek beğendi."

İffetli/Namuslu. Nasuh evli veya bir erkekle ilişkisi olan kadınlara bakmaz. Kendisi gibi hür bir kadın olan Garnoldla ilişki yaşar. Madame De La Chaisne'nin kendisine olan ilgisini evli bir kadın olduğu gerekçesiyle reddeder: "Garnold'un kocası onu istemeyip terk etmiş. Sizin kocanız ise hala sizi ister. Siz onu reddediyorsunuz. Bu halde sizin üzerinizde elan bir hakk-ı zevciyyet vardır. Garnold da böyle bir hak kalmamış. Elyevm kendi salahiyetini istediği gibi istimal ve ondan istediği gibi istifade edebilir".

Yardımsaver. Nasuh çevresinde yardıma muhtaç kim varsa onu mutlu edecek şeyleri yapmaktan hoşlanır. Bu konuda başarılı olamadığı tek konu Poliny ile Simon Angot'tur: "Kendisinin yapamamış olduğu bir hizmet-i insaniyeyi başka birisi yapar ise ah keşke bu hizmeti o yapmamış olsaydı da ben yapmış olsaydım diye düşünür".

Lider/Girişken. Girdiği ortamlarda çekinmeden kendini ifade eder. Sohbet ve tartışmalara katılma konusunda açık olduğu gibi sohbetin devamında herkesi pür dikkat kendine çekmeyi de başarır. İnsanlarla kurduğu iletişimde yönlendirici olur: "Paris'in alem-i esrarında beni refakata kabul edeceğinize dair bir vaat verdiniz, sevincimden çıldırttınız. Lakin bu vaadi verdikten sonra aradan aylar geçtiği halde henüz semeresini görememeliğim dahi ewelki sevincim kadar ye'simi mucip oluyor."

Tok Gözlü. Parayı amaç olarak görmeyerek kumarda kazandığı yüklü bir miktar parayı Hemşire Anne ye bırakır: "Banknotları Nasuh'un cüzdanı almadığı ve birtakımını gazete büker gibi büküp paltosunun koynuna koyduğu halde, hatta saymağa bile lüzum görmemesi insanın ahlakını kumar oyununda tecrübe etmekle müsterif olan bir takım ehl-i dikkat nazarında Nasuh'un ne kadar tok gözlü bir adam olmasına delalet eylemişti".

Kibar. İnsanlara nasıl davranması gerektiğini bilir, kimi zaman bazı şeyleri yapmak istememesine rağmen kırmamak amacıyla kabul eder. Kibar oluşu kısa sürede sevilmesini sağlar: "Geçenlerde Nasuh bir cemiyette bulunarak kendisine oyun teklif olunur. Her ne kadar oyun bu zatın menfurı ise de edilen ibrama mukavemet meclisin tadını kaçıracağını anladığı cihetle hatır için kabul eder".

Feylesof. Felsefik konuşmalara açık olan Nasuh Efendi, Catherine'nin güzelliği veyahut parası hakkında herkesle aynı fikirde değildir: "Belki familyası büyük bir familya olduğu halde pek zengin bir familyadır. Zira benim nazarımda büyüklük başka bir şeydir, zenginlik de başka."

Ciddi. Kendini övmekten ve bildiklerini kibir unsuru olarak kullanmaktan kendini men etmiş olan Nasuh, her konuda aşağı kalmayan bilgi birikimine rağmen yaşamını hala öğrenmek üzerine temellendirir. Paris tam bir eğlence yeri olmasına rağmen de önceliği öğrenmeye verir: "- Ama beni ta'yib etmeyiniz Madam! Ben Paris'e rahat etmek, eğlenmek için gelmedim. Öğrenmek için geldim. Vakia öğrenmenin zımınında eğlenme dahi dâhildir. Ancak öğrenmek sureti tehhür eder ise, eğlenmek sureti de tehhür eder."

Dinine Bağlı. Her ne kadar geleneksel olmasa da yeniliklere açık bir Türk portresi çizen Nasuh Efendi, dinine olan bağlılığı ile de dikkat çeker. Çoğu zaman olumsuz tavırları ile Avrupalı nezdinde olumsuz portre çizen Zekâ Bey'i de zaman zaman sırf Türk olduğu için savunduğu olur. Herkes için olumlu düşünen Nasuh hem Osmanlı geçmişi hem de dini gereği hareket etmeye çalışır. Sadakatine ve iffetine vurulduğu Virginie'nin dahi kendi dinini yaşamasına müsaade eder: "Buna ne hacet? Sen Hristiyan olduğun halde seninle tezewvüce benim dinimin müsaadesi vardır. Hatta o halde senin Hristiyanlığını muhafazaya dahi dince borçlu olurum."

Zeka Bey (Kapalı)

Karakter En fazla 25 yaşlarında çok şık ve alafranga olmasıyla dikkat çeken bir Türk gencini temsil eden Zekâ Bey, karakter olarak Nasuh'un zittidir. İstanbul'da yaşayabileceği her şeyi yaşadığı için bir de Avrupa eğlencelerini tatmak ister. Gemide tanıştığı Madame De Trouville ile ilişki yaşamak ister lakin reddedilir. Nerede nasıl konuşması ve davranması gerektiğini pek bilmez. Aynı dönemde Paris'e gittikleri ve yolculukta tanışık oldukları için sürekli Nasuh ile kıyaslanır. Nasuh'u kıskanır ve gittiği her yerde Nasuh hakkında olumsuz yorumlarda bulunur. Onu gericilikle suçlar. Paris'te bir hanımın gönlünü kazanmak için esnafa borçlanır, bu borç haberleri Paris gazetelerinde yayınlanır. Yine bir cemiyette tanıştığı hanıma kendini beğendirmek için önceden planlanan düelloya katılır ve kulağının yarısını kaybeder. Bu olaydan sonra refiki Remzi Bey ile İstanbul'a dönmek durumunda kalır. İstanbul'da Avrupa'dan gelen gemilere yanaşarak gözüne kestirdiği hanımlarla arkadaşlık kurmak ister burada da çapkınlıklarına devam eden Zekâ Bey son olarak Nasuh'un zorlu hanımına yakalanarak ondan da tokat yer.

Aktiviteler Gezme ve eğlence konusunda yakaladığı fırsatları kaçırmayan Zeka Bey'in kadınlara karşı ilgisi büyüktür. Eğlence cemiyetleri dışında herhangi bir aktivitesi bulunmaz.

ÖRNEK ANILAR

Çapkın. Yerinde duramayan Zekâ Bey, vapurun içinde bulduğu kadına yanaşmak suretiyle buse almalara kalkışır: "Elvan-ı günagun ile müzeyyen bir kelebek kadar süslü olan Zekâ Bey yine aynıyle bir kelebek gibi çiçekten çiçeğe pervaz etmek cibilletinde bulunmak hasebiyle, Madame de Trouville'den aralık buldukça tiyatrocü Mademoi selle Gabrielle'e dahi yaranmaya yeltenirdi. Nasıl ki buna dair bir gün ewel ikinci kamarada bazı ahval dahi temaşa edilmişti."

Kıskanç. Paris'e Nasuh ile aynı dönemde gitmiş olmasından dolayı sürekli Nasuh ile kıyaslanır. Nasuh hakkında söylenen güzel sözler hoşuna gitmez. Katıldığı cemiyetlerde Nasuh ile alakalı ileri geri konuşur. Onu gericilikle suçlar: "-Dava eylediği ilim ile mütenasip filozofisi yoktur. Mesela taassup hikmete yakışık almadığı halde Nasuh bililtizam taassup ederek başına şapka giymeye bir vechile razı olmaz."

Alaycı. Kendi hali ve tavrına bakmadan her girdiği ortamda Nasuh'u eleştiren Zekâ Bey, Nasuh'un İslami bilgisi ve uygulama şekli ile dalga geçerken Türkleri küçük düşürdüğünü dahi farketmez ve

kazdığı kuyuya kendi düşerek Paris gazetelerine dalga konusu olur: "Zekâ gittikten sonra mahut tuhaf herif yine kahkaha ve kikhileriyle çatlayarak ayağa kalktı ve bu kadar gülmesine sebep ne olduğunu kimse bilmediği halde, şimdi kendisi bildireceğini vaat ederek cebinden "La Vie Parisien" gazetesinin Zekâ Bey hikâyesini havi olan nüshasını çıkarıp cemaate arz eyledi."

Laubali. Girdiği cemiyetlerde ne konuşması gerektiğini veya kime nasıl davranması gerektiğini bilmeyen Zekâ Bey laubali davranışlarıyla istenmeyen kişi konumuna düşer: "Nasılsa bu gece kendisine öyle ulu orta mukavemette bulunan olmaz. Ancak bir saat kadar sonra Zekâ Beyefendi gözüne kestirdiği bir Madama yaranmak için yanına sokularak yaltaklanmağa başladıkta, evvelce Nasuh hakkında kullanmış olduğu lisanın su-i tesirini görür."

Saf. Aşk derecesinde beğendiği kadına kendini göstermek için 3 -5 adamla dövüşmek suretiyle gövde gösterisi yapmak ister. Kendisinde yiğitlik arayıp kadına kendini beğendirmek niyetinde iken kulağını sadece kanatacakken bıçak tam iner ve kulak gider: "Kendisinin bir tarafını kanatmasına razı olur ise de, göğsünden kanatmak şayet kalbe veya ciğere bir su-i te'sir hasıl edeceğini ve başından kanatmak beyne dokunacağını ve kolundan kanattıkları surette şayet bir damara isabet eder ise pek tehlike olacağını hesap ederek hiçbirisine razı olmaz. Nihayet karılar küpe takmak için kulaklarını deldikleri halde hiçbir mazarrat görmemeleri, Zekâ Beye bir cesaret verip kulağının memesinden bir miktarını kestirmeye katlanır."

Gardiyanski (Uyumlu)

Karakter İstanbul'dan Paris'e giden vapurda yolculuk sırasında ortaya çıkan Gardiyanski, 40'lı yaşlarında oldukça zengin Leh asıllı bir asilzadedir. Ailesini Rusya ile yapılan savaşta kaybetmiştir. Lehistan ile Rusya savaşına katılır, hatta kendisine General Gardiyanski de denilir. Fakat savaş sırasında Ruslar tarafından esir alınır. Bir yolunu bularak esaretten kurtulur. Türü maceralar yaşayarak İstanbul'a gitmeyi başarır. Ailesinden kalanları satarak gezerek hayatını sürdürme kararı alır. Açık sözlü, samimi, itaatkâr ve dürüst biri olmasıyla Nasuh ile dost olmayı başarır. Edebiyat ve politika ile ilgilidir. Gemide tanıştığı Cartrisse ye ilgisi olup kendisine açılmadığı için dostu Nasuh sayesinde evlenir.

Aktiviteler Savaşa katılıp Rus esaretinden ve prangalardan kurtulunca ailesinden kalan tüm parayı seyahat ederek harcamaya karar verir. Felsefe, edebiyat ve siyasete ilgi duyar. Kitap okumayı sever. Kafa dağıtmak üzere tiyatro ve eğlenceye gider. Rusça ve Fransızca bilir.

ÖRNEK ANILAR

Dürüst. Nasuh'u pek bir takdir ettiği için onunla ilgili düşüncelerinde dürüst ve samimi davranır: "Öyle ise sizin muhabbetinizi kazanabilmek için göreceğimiz müşkilat boşa çıkmayacaktır Monsieur Nasuh! Teşekkür ederim! Hem ben dostluğunuzu kazanabilmek için elden geleni diriğ etmeyeceğimi dahi vaat ederim."

Vatansever. Ülkesi için ölümü göze almıştır. Ailesini bu savaşta kaybetmiş, kimsesiz kalmıştır. "Ben ilk muharebede üç yerimden yaralandım. Hastahane ittihaz edilen bir ormanda altı hafta tedavi olunarak, henüz yaralarımın üzerinde fitil bulunduğu halde, yine muharebeye girip, tesadüf bu ya, üç yara daha aldım ve akabinde kardeşim ile beraber esir düştüm".

Güvenilir. Çevresine karşı net ve güvenilir bir portre çizen Gardiyanski, Nasuh Efendi'nin de dikkatini çekmiştir: "-Yani Gardiyanski ne ihtiyardır, ne de genç. Fakat tecrübesi, akli pek pirane ve muamelesi ise pek civanane, serbest, doğru sözlü, açık yürekli bir adamdır. Böyle adamların zahiri ile batını bir olur. Zahirinde hasenattan başka bir şey görülmediği gibi, batınında da görülmez."

Çekingen. Esasında Paris'te bir kadından hoşlanacağı hiç aklına gelmezken dostu Nasuh'a dahi zorla söylediği bir sevdası bulunmaktadır: "- Ta kendisi! Bir yerde Cartrisse'i gördüm mü, artık yanından hiç ayrılmayacağım geliyor. Sokuldukça sokulmak isterim, taciz ederim diye de korkuyorum."

Cartrisse (Açık)

Karakter Nasuh'un vapur yolculuğunda tanıtılan Cartrisse, 30'lu yaşlarında göstermesine rağmen 40'lı yaşlarında olan güzel sayılabilecek derecede gösterişli bir kadındır. Onunla birlikte seyahat eden Catherine'i kendi evladı gibi sever. Her ne kadar Nasuh' a hayran olsa da karşılık bulamadığı için Gardiyanski ile evlenip mutlu olur.

Aktiviteler Edebiyata ilgisi olup okumayı ve tiyatroyu çok sever. Farsi dilini bilir, politikadan pek hoşlanmaz. Voltaire ve Coriwille'i Jean Jacques ve Moliere ve Victor Hugo gibi yazarların yanında şark edebiyatına da hâkimdir.

ÖRNEK ANILAR

Açık sözlü. Düşüncelerini aktarmaktan çekinmeyen Cartrisse, aklındakileri hemen söyleme konusunda gayet açıktır: "O da bütün bütün beyhudedir. Eğer kadınlığıma hürmeten benim hoşlanacağım bir muamelede bulunmak ister iseniz, rica ederim ki siz yalnız kendiniz konuşup benim hisseme de dinlemek vazifesini tefrik ediniz."

Bilgili Cartrisse, edebiyat hakkında yapılan konuşmaları sever. "İran şuarasını tanımış olmalısınız ki Madame onlar ile Racin'in arasında bir mukayeseye muktedir olabilirsiniz."

Tecrübeli. Cartrisse, Catherine'i kibir ve gururuna rağmen sever. Aralarında yaş farkı olması sebebiyle Cartrisse tecrübeleriyle Catherine yol göstermeye çalışır: "Hâlbuki Cartrisse lisanıyla dahi itiraf etmiş olduğu cihetle, Catherine'i kendi kızı veyahut hemşiresi gibi mi seveceğinden mütehayyir olup herhalde mezbure hakkında bir büyük muhabbeti olduğu müsellemdir".

Meraklı. Kişilere olsun mekânlara olsun ilgi, alakası ve merakı bulunan Cartrisse, sırf merak ettiği için İstanbul'a gitmiş olup orayı Avrupa ile mukayese etme fırsatı yakalamıştır: "- İstanbul'da gördüğüm asar-ı terakki nazar-ı istiğrab ve hayretimi mucip oldu. Ben zannedirdim ki İstanbul'da hala değirmen taşı kadar sarıklı ve belleri yatağanlı ve piştovlu adamlar göreceğim. Hâlbuki bilakis İstanbul'da adeta Avrupa gibi giyinmiş adamlar ve bilhusus gençler gördüm."

Nazik. Kendisinin güzelliğine ve tecrübesine öyle güvenir ki yanında insanların başkalarının güzelliği hakkında konuşmasından etkilenmez: "Vakia kadın kısmı kendi yanında başka kadınlara güzel denilmesini istemez ise de benim o kadınlardan olmadığımı anlamış olmanıza teşekkürler ederim. Evet! Catherine nazik olmaktan ziyade güzellik ile vasfedilecek bir karıdır. Servet ve samanı da hüsünü ve nezaketi nispetinde."

Akıllı. Mevki olarak ayrılan vapurda kimlerle oturup yolculuk ederse daha iyi şartlara sahip olacağını önceden belirleyebilir: "-Ben işimi bilirim kuzum. Birinci mevkie gireyim de dünyasına geldiği için pişman olan İngiliz lortlarının mermer gibi suratlarına mı bakıp kalayım? Mermerden masnu statülerde mütebessim çehreler görülür, İngilizlerde görülmez. Bir sen varsın değil mi? Seni de gelip görebilmek elimdedir."

Özgüvenli. Kendine güveniyle dikkat çeken Carteisse, kimsenin lafının altında kalmadan kendini savunur: "- Tamam öyle! Zira yirmi beş senedir her cemiyeti görmüş, her nevi adamın dam-ı hilesinden yemilmeyi düşürmüşüm. Bunu ben fark edemez isem kim fark eder? Sen Allah bilir ama böyle bir inuhada'aya bir kerecik tesadüf eylediğin halde beni mi agah etmeye çalışıyorsun ki, ben bana bu yolda hile etmek isteyenlere karşı hile bulmuş yapmış ve muvaffak da olmuş bir Cartrisse'im."

Catherine (Kapalı)

Karakter Evlilik dışı olarak dünyaya gelen Catherine, genç ve güzel bir kızdır. Oldukça kibirli ve gururludur. Anne ve babasını tanımamaktadır. Annesi Madame De Trouville isminde başından türlü maceralar geçmiş çapkın bir kadındır. Madame De Trouville zengin bir adamla evli iken kocasını Mister Habbes adında biriyle aldattığı için kocası tarafından terk edilir. Mecburen annesi Catherine doğduğunda onu yetimhaneye bırakır. Kendisine de yüklü bir miktarda para bırakır. Cartrisse sayesinde Nasuh ile tanışan Catherine'nin hayatı açığa çıkar. Nasuh'a karşı ilk başlarda Müslüman ve Türk olması nedeniyle ön yargılı davranır. Nasuh Asilzade Grisette oyununu Catherine ve Paul hikâyesinden etkilenerek yazar. Nasuh, Madame De Trouville'i İstanbul'dan tanımaktadır. Nasuh'un planıyla Madame De Trouville Catherine'nin annesi olduğunu itiraf ettirir. Catherine annesini ve annesinin geçmişini öğrenir. Bu olay Catherine'nin kibrini azaltır ve sevdiği genç Paul ile evlenmesine ön ayak olur.

Aktiviteler Eğlenceye ve sohbetlere pek düşkün olan genç kız müzikten hoşlanır. Paris sokaklarında o kadar gezmiştir ki ezbere tüm sokakları bilir.

ÖRNEK ANILAR

Ön yargılı. Nasuh'un Müslüman ve Türk oluşu, başına fes takışı Catherine'nin Nasuh'a karşı ön yargı ile yaklaşmasına sebep olur: "Hani ya şu bir karıdan hevesi geçer geçmez onu sahife-i hatırdan silip çıkarmak için yalnız bir kelimeyi telaffuzdan başka hiçbir şeye muhtaç olmayan Türklerden".

Soğuk. Cartrisse haricinde kimseyle yakın arkadaşlık kurmaz. İnsanlara karşı soğuk davranır. "Catherine'i insan içine sokmak mümkün müdür? İngilizler dahi kendisi gibi insandan kaçır adam oldukları için burasını tercih eyledi."

Kibirli. Oldukça kibirli olan Catherine'nin gururu sevdiği adam ile birlikte olmasına bile engel olur. Annesinin kim olduğunu öğrendiğinde kibiri azalır. Ve Paul ile evlenir: "Nasuh dahi aynıyle hareket eyledi. Catherine de olan kibir ve gurur hastalığını kırmağa lüzum gördü de böyle yaptı".

Madame Maperpine / De La Chaisne (Dışadönük)

Karakter Lyon'dan Paris'e giderken tren yolculuğunda Madame De La Chaisne ortaya çıkar. Trende ufak bir kaza yaşanır ve bu kaza esnasında da Nasuh ve Gardiyanski olmasa kanlar içinde kalacak olan Madame Maperpine, minnet duyduğu bu iki kişiye adresini dahi vererek teşekkür eder. Evlerine ilk teşriflerinde de bu iki beyi evinde her Salı akşamı yapılan cemiyet eğlencesine davet eder. Güzelliği neticesinde bir bahçıvanla olan evliliğini zengince bir adamın arzusu üzerine bitirince adeta metres gibi değil de baba-kızmış gibi bir ilişki yaşarlar. Böylece çevrenin dikkatini çekmeyeceklerini düşünürler. Lakin kısa bir süre sonra zengin adam ölünce Chaisne üzerine yüklü bir servet kalır. Pek bilinmemek amacıyla da zaman zaman ismini değiştirerek kullanan Chaisne, Paris'in tüm eğlence yaşamını bilir hatta bazen kılık değiştirerek de bu eğlencelere katıldığı olur. Kendisini çok seven bahçıvan eşini kaba ve fakir bulduğu için türlü ısrarlarına rağmen geri dönmez. Tanıdıkça Nasuh'a olan ilgisi artar hatta onu Gernold'tan da kiskandığı için birliktelik teklifinde bulunur fakat esasında evli olması gerekçesiyle karşılık göremez fakat arkadaşlıkları devam eder. Nasuh onun hala bahçıvan ile evli olduğunu düşünerek yardımcı olmak ister ve bahçıvanı onun istediği bir beye dönüştürerek karşısına çıkarır. Böylece ilk eşi Alexandre ile yeniden birlikte olurlar.

Aktivitelere Eğlenceye ve sohbetlere pek düşkündür. Değişik isimler veya kılık kullanarak cemiyet eğlencelerine katılır. Mazurka oynar. Müsamere ve piyano etkinlikleri bulunmaktadır.

ÖRNEK ANILAR

Esrarengiz. Nasuh ve Gardiyanski ile Lyon'dan Paris'e yolculuk ettiği sırada tanışmasına rağmen herkes onu Paris'ten çıkmamış olarak bilir. Asıl adını, geçmişini Catherine den başka kimse bilmez. Catherine ile okul arkadaşısıdır. "Madame Maperpine şimdiye kadar gördüğümüz karılardan hiçbirine benzemiyor. Ne ağır başlı, ne hafif meşrepli, ne feylesof ne dindar ne..."

Eğlence düşkünü. Paris'te tüm eğlence yerlerini bilir. Buralara kimi zaman kimliğini değiştirerek girer. "Ömrümüzden istifade edelim. Genciz! Yarın Azrail boğazımıza sarıldığı zaman pişman oluruz. Ama papaz efendilerimizin vaadine göre bir de semavatın melekûtu medud imiş. Vallahi Monsieur Nasuh bana sorarsanız ben yarın için vaat olunan şeye bugünkü mevcudu tercih ederim".

Dışadönük. Kolayca sohbet edip açılabilen bir kadın olan Chaisne, her ne kadar farklı bir tanışma olsa da artık doğruları anlattığı arkadaşı Nasuh ile daha yakın ilişki kurmak ister: "- Bilakis! Ben zannediyorum ki beynimizde gizli kapaklı hiçbir şey kalmadı. Bundan sonrası için de samimi dost olacağız."

Kaygılı. Dul, genç ve güzel bir kadın olduğu için çevre baskısını düşünerek hayatını gizli kapaklı yaşamaya başlayan Chaisne, insanların hakkında ne düşündüğünü önemseydiği için zaman zaman kaygılanır. Yaptığı gizliliklerde kendini haklı bulur: "- Aman ya Rab! Sonra âlemin ağzını ne ile kapatırdım."

Etkileyici. Güzelliği bir yana lafları ile de Nasuh'un uzaklaşmadığı Chaisne, Garnold'u kiskandığını hayli belli ederken Nasuh'la bir şeyler yapabilmekten de keyif alır: "- (Aşüftencesine bir gülerek) Durunuz bari bu akşam olsun sizi Madame Garnoldunuzdan men edeyim. Bunun için dahi vereceğiniz kararı kabul edivermekten kestirmeye yol olamaz. Nedir kararınız bakalım?"

Kaprisli. Eğlencede sarhoş olup Nasuh ile yatabileceği hayaline kapılan Chaisne, sabah olup da Nasuh'un kendisine sarhoş olmasına rağmen bakmadığını görünce tepkisini belli eder: "- Ah zalim! Barbar! Hain! Vahşi! Ben bunlara laf derim, laf! Benim için zerre kadar heveskar olsaydın!... Hiç benim tatlı uykuda olduğumu hesaba katmazdın!... Akşam niçin o kadar içtin de zıbardın, gittin?"

Pişman. Eski kocasını değiştirmiş olarak karşısında görünce hayretler içinde kalır: "- Kocasının ewela önünde diz çökerek isti'fa-yı kusur eyledikten ve nail olduğu af üzerine saniyen boynuna sarılıp öptükten sonra "Hatanın en büyüğü bende olmuş Monsieur Nasuh! Bir bahçe karısı iken bir Madame De la Chaisne olacak kadar terbiye görebildiğim halde, bir bahçıvanın da bu terbiyeyi görebilmesine

imkân verememiş olmaklığım büyük bir hata imiş! İşte bahçıvan Alexandre dahi bir Madame De la Chaisne' e kendisini beğendirecek kadar terbiye alabilmiş! Demek oluyor ki insan kibar doğmazmış...”